

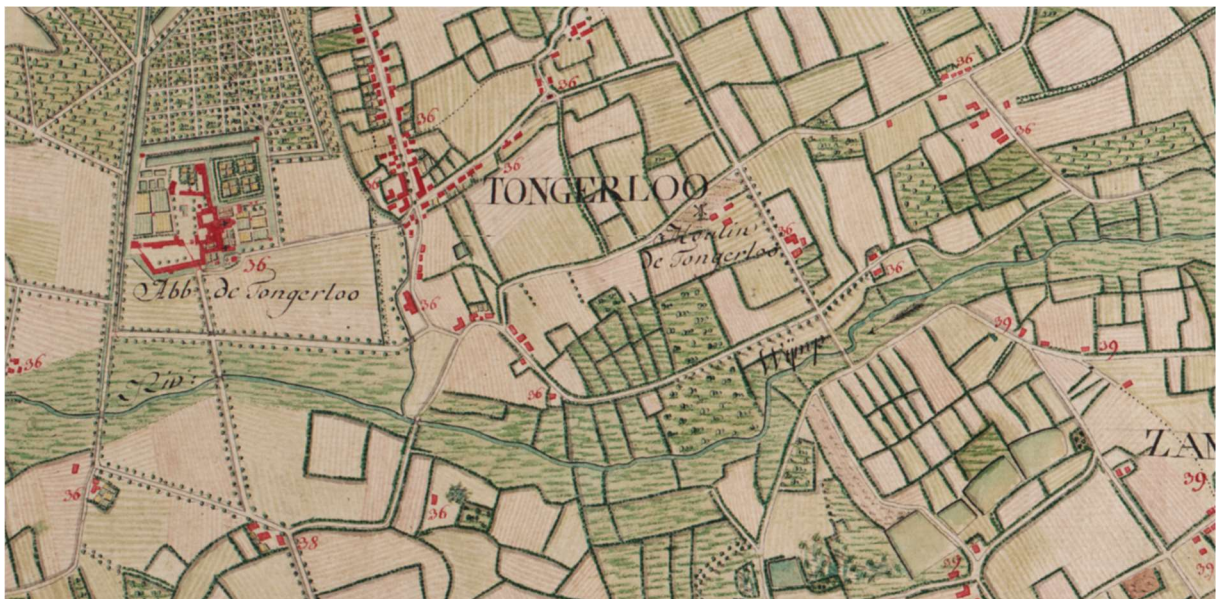

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Verkaveling aan de Voorteinde te Westerlo. Programma van Maatregelen

J.L. Vermeersch
E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Verkaveling aan de Voorteinde te Westerlo. Programma van Maatregelen.
Auteur: Jeroen L. Vermeersch & Elly N.A. Heirbaut
Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 70

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: 15 december 2017
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

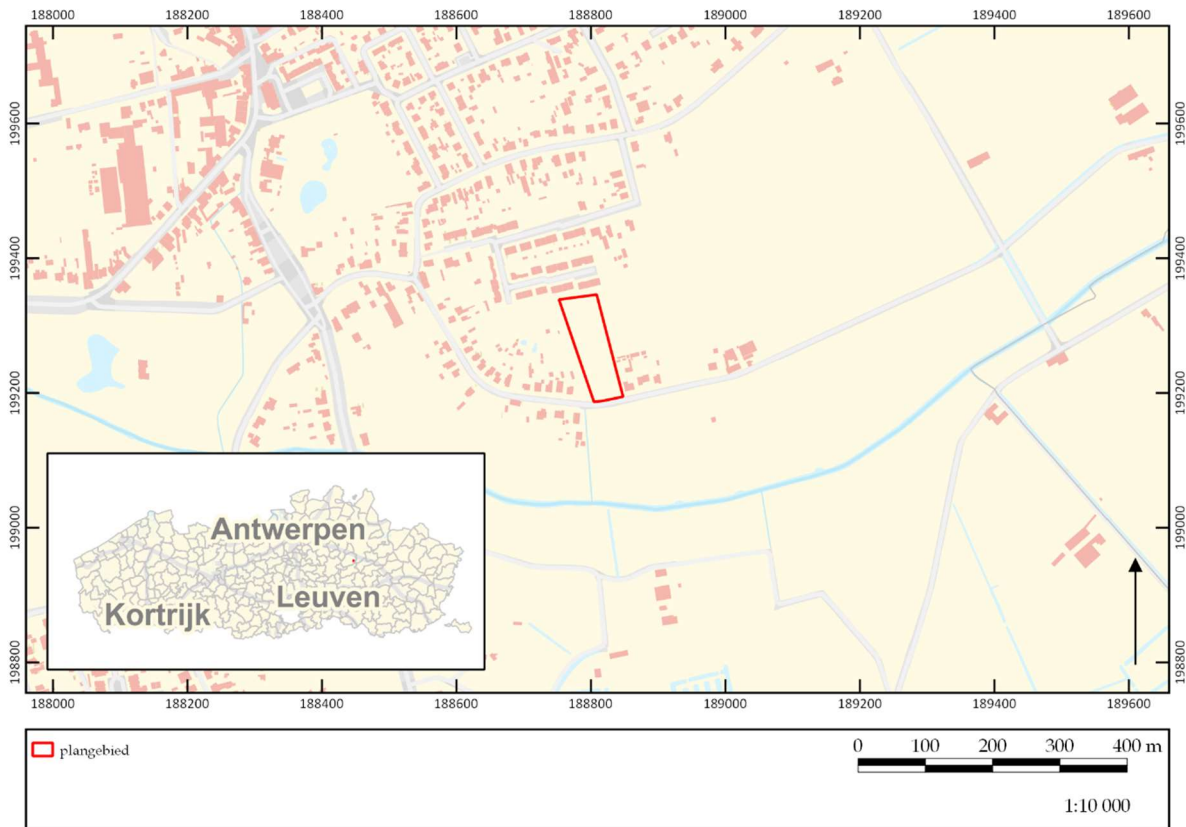
Deel II. Programma van Maatregelen: Voorteinde te Westerlo

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 AANLEIDING VOORONDERZOEK EN BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN	6
2.1 AANLEIDING VOORONDERZOEK	6
2.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN	6
3 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELINGEN	7
3.1 SAMENVATTING RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCH POTENTIEEL	7
3.2 IMPACT VAN DE GEPLANDE WERKEN	8
3.3 AANBEVELING EN KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	8
LIJST VAN FIGUREN	9

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan het Voorteinde te Westerlo (provincie Antwerpen). Het omvat een kadastraal perceel, dat op dit moment in gebruik is als akker. Het plangebied zal worden verkaveld waarbij drie loten worden gecreëerd (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/EH

1.1 Randvoorwaarden

Geen

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Voorteinde
Ligging	Voorteinde z/n, 2260 Westerlo
Kadastrale gegevens	WESTERLO 2 ^{de} Afdeling sectie F, perceel 354H0
Bounding Box	X Y
	187959,854 198755,004
	189659,854 199745,004
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2017J249
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Jeroen L. Vermeersch
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	december 2017
Geplande ingreep	Verkaveling
Totaal oppervlakte plangebied	7.751 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	Geen
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, Kempen

2 Aanleiding vooronderzoek en beschrijving werkzaamheden

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding voor het vooronderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van de geplande verkaveling aan het Voortende te Westerlo (provincie Antwerpen). In het kader van het schrijven van de archeologienota is eerst een bureauonderzoek uitgevoerd.

2.2 Beschrijving van de geplande werken

Het plangebied, met een totale oppervlakte van 7.721m², zal worden verkaveld tot drie loten, waarbij langs de westelijke rand van het perceel ook een weg aangelegd zal worden. Deze weg zal een breedte hebben van 5,6 m. In het noorden verbreedt deze nabij de woningen.

Het noordelijke deel, met een oppervlakte van 6.505m², is benoemd als lot 3 en zal bestaan uit groepswoningbouw. Daar zullen 13 woningen op ingepland worden, elk met een oppervlakte tussen 108 m² en 141,1 m². Daarbij is ook ruimte voorzien voor 12 parkeerplaatsen.

Lot 1 en lot 2 zijn gelegen aan de straatzijde en hebben respectievelijk een oppervlakte van 602 m² en 614 m².

De totale toekomstige bewoonbare oppervlakte zal ongeveer 1.980m² beslaan. Informatie over de toekomstige leidingen of putten is momenteel niet bekend.

3 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbevelingen

3.1 *Samenvatting resultaten van het vooronderzoek en archeologisch potentieel*

De ondergrond van het plangebied bestaat uit tertiaire afzettingen waarvan de top op ca. 40 m diep zit. De Rug van Geel die overeenkomt met de hogere delen in het landschap ten noorden van het plangebied is hiervan een relict. Het plangebied is gelegen op een ondergrond van pleistocene eolische afzettingen die zijn afgedekt door zandige fluviatiele sedimenten. Het gaat mogelijk om een dekzanddepressie waar tijdens het holoceen veen ontwikkelde dat later is ontgonnen. Het plangebied heeft een natte licht zandleembodem en een matig natte zandleembodem.

Ook op de DTM is te zien dat het plangebied in een depressie ligt ten opzichte van de directe omgeving wat de hoge waterstand van het perceel aantoont en verklaart. Dat deze natte bodems een historisch gegeven is, blijkt ook uit een aantal historische kaarten die teruggaan tot het einde van de 18^e eeuw.

Mogelijk is er een verband met de ontginning van het land door de abdij, waarbij naar analogie met de zones rond de Witte Nete mogelijk veen is ontgonnen ter hoogte van het plangebied.

Op basis van de historische kaarten is te zien dat het plangebied lange tijd als marginale zone aanzien werd dat te nat was om voor agrarische doeleinden in gebruik te nemen. Het plangebied maakte deel uit van een drassige zone dat nauw verbonden was met de alluviale vallei van de Wimp. Pas in de tweede helft van de 19^e eeuw lijkt het perceel in gebruik genomen te zijn als akker. Hiervoor zal intensieve irrigatie nodig geweest zijn. Tot op de dag van vandaag is het plangebied onbebouwd en in gebruik als akker of weiland.

Op basis van de archeologische en historische gegevens wordt het belang van de landschappelijke ligging voor het bepalen van de archeologische potentie duidelijk (fig. 20 in deel I). De oudste vondsten zijn te relateren aan de hoger gelegen delen in het landschap. Het gaat echter steeds om losse vondsten uit de steentijd, ijzertijd en Romeinse tijd waarvan deze bij de Zammelse Brug een onduidelijke herkomst hebben. Sites zijn in de ruime omgeving niet bekend.

Gezien de ligging in een depressie, en de aanwezigheid van veel aantrekkelijker, hoger gelegen delen in het landschap op korte afstand van het plangebied, wordt de kans dan ook klein geacht dat een archeologische site daterend vanaf de steentijd binnen het plangebied voorkomt. Menselijke activiteit in deze omgeving kan natuurlijk niet helemaal uitgesloten worden, maar de kans op het aantreffen van archeologische resten die hiermee verband houden is erg klein. Indien de depressie in het plangebied inderdaad ontgraven is tijdens de middeleeuwen dan kan dit als een versterkende factor gezien worden voor de afwezigheid van archeologische resten van voor de volle middeleeuwen. Voor de periode vanaf de steentijd kan dus gesproken worden van een lage potentie voor het treffen van een archeologische site.

Voor de locatiekeuze voor nederzettingen of plekken waar men andere activiteiten uitvoerde zoals jagen, bewerken van vuursteen, is bekend dat men zich voornamelijk richtte op plekken in het landschap die een kleine verhoging ten opzichte van de omgeving vormden, en die in de nabijheid van water lagen. Dit water kan in de vorm

van een beek of rivier zijn, maar ook een ven of een drassige laagte. Algemeen wordt aangehouden dat de verhoging zich in een range van 0-250 m van dit water bevindt. Als deze parameters strikt worden toegepast op het plangebied, dan blijkt dat het op korte afstand van de Wimp ligt en bovendien in een drassig gebied. De aanwezigheid van water is dus een duidelijk gegeven. Echter, binnen de grenzen van het plangebied is geen sprake van een lichte verhoging die iets droger zou zijn ten opzichte van het drassige gebied. Sterker nog, als gekeken wordt naar de aanpalende percelen, dan blijken deze eerder aan dit criterium te voldoen dan het plangebied zelf: vanaf de zuidgrens van het plangebied, langs het Voorteinde, strekken zich zowel in oostelijke als in westelijke richting een langwerpige verhoging uit. Dit betekent dat in de onmiddellijke omgeving van het plangebied zich terreinen bevinden die voldoen aan de gestelde criteria en die daardoor aantrekkelijker geweest zullen zijn voor de mensen in de steentijd om zich te vestigen of om activiteiten uit te voeren. Omwille van deze reden wordt de potentie voor het treffen van een steentijdsite binnen de grenzen van het plangebied dus ook als laag omschreven.

3.2 Impact van de geplande werken

Het terrein zal verkaveld worden in drie loten waarbij ca. 1.980 m² is voorzien als bewoonbare oppervlakte. De precieze mate van bodemverstoring door de aanleg van funderingen, leidingen en putten is op dit moment nog niet bekend. Bij een verkaveling moet om die reden telkens uitgegaan worden van een maximale verstoring van de bodem en de mogelijke archeologische resten die zich hierin bevinden.

3.3 Aanbeveling en kennisvermeerderingspotentieel

Op basis van het historisch en archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem is vastgesteld dat het gebied gelegen is in een drassige laagte, waarvoor de archeologische potentie zeer laag wordt ingeschat, dit zowel voor de steentijd als voor de perioden jonger dan de steentijd. De hoge dekzandrug ten noorden van het plangebied en de twee langgerekte verhogingen die vanaf de zuidgrens van het plangebied in oostelijke en westelijke richting lopen, bieden veel betere condities voor wonen, werken en begraven dan het geval is voor het terrein dat verkaveld zal gaan worden.

Hoewel de impact van de werken als maximaal omschreven zijn, aangezien het een verkaveling betreft, wordt er – als het afgezet wordt tegen de verwachte lage potentie – geadviseerd geen verder onderzoek meer uit te voeren. Immers, verder onderzoek zal weinig tot geen kennisvermeerdering tot gevolg hebben, en kan dus vanuit een kosten-batenanalyse niet verantwoord worden.

Lares adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven, en om deze reden is er geen programma van maatregelen opgesteld.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding	aanmaakwijze
2017J249	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	nvt	1:10.000	11/11/2017	digitaal